

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет
Кафедра давньої та нової історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Історичний факультет
Тарас ПШЕНИЧНИЙ
« 20 » 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія Церкви та релігійної думки в Україні
для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 032 Історія та археологія
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Історія України та культурна антропологія
(з поглибленим вивченням іноземних мов)
вибірковий блок Давня, середньовічна та нова історія України
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Василь Іринархович Ульяновський, доктор історичних наук, професор, професор
кафедри давньої та нової історії України

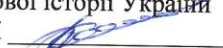
Пролонговано:

на 2022/2023 н.р. (підпис, ПІБ, дата) « 20 » 20__ р.

на 20__/20__ н.р. (підпис, ПІБ, дата) « 20 » 20__ р.

Розробник: Уляновський Василь Іринархович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри давньої та нової історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри давньої та нової історії України
проф. Віктор КОЛЕСНИК

Протокол № 12 від «30» 06 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від «26» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія ТЕРЕС

ВСТУП

1. Мета дисципліни – у концентрованому вигляді подати студентам загальну картину духовного життя української людності в горизонтальному та вертикальному зрізах, змалювати картину еволюції релігійних структур та системи віри, показати роль Церкви та релігії в житті українського соціуму впродовж тисячоліття.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

Знати: границі вивчення церковної історії світськими дослідниками, процес еволюції дослідницьких пошуків та думки, а також сучасні підходи, методи і тематику історико-церковних досліджень.

Вміти: декодувати систему релігійності населення українських земель у різні періоди історії

Володіти елементарними навичками: вільно орієнтуватися у прагматичному матеріалі, який систематизує лекційний курс та відповідна література.

3. Анотація навчальної дисципліни. Курс покликаний прищепити розуміння багатовекторності та поліфункціональності поняття Церква/церква; показати, що церковна структура, котра упродовж тисячі років творилася людьми, є власне історією церковної організації; з'ясувати власне релігійні складники функціонування церковної структури та виконання нею головних сакральних функцій; показати методи й шляхи вивчення системи релігійності української людності в різні періоди її історії.

4. Завдання (навчальні цілі) Продемонструвати діяльність церковних установ та структур, релігійні системи та їх поширення в Україні, загалом всі сфери духовного життя з особливою увагою до сфер, у яких знаходить прояв релігійність української людності.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оці- нювання (за необхідності)	Відсото к у підсумк овій оцінці з дисцип- ліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати:</i> класичні роботи істориків минулого та сучасних вчених	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота 1, підсумкова контрольна робота (іспит)</i>	20%
1.2	<i>Знати:</i> найновіші напрями історико-церковних студій в світовій історіографії	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота 2, підсумкова контрольна робота (іспит)</i>	20%
2.1	<i>Вміти:</i> аналізувати релігійні уявлення різних соціальних груп в певні періоди історії України	<i>самостійна робота</i>	<i>Індивідуальне творче завдання 1, підсумкова контрольна робота (іспит)</i>	30%
2.2	<i>Вміти:</i> оцінювати зовнішні й внутрішні фактори функціонування Церкви в усіх її вимірах	<i>самостійна робота</i>	<i>Індивідуальне творче завдання 2, підсумкова контрольна робота (іспит)</i>	30%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5
ПРН 1. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.	+	+			+		+
ПРН 2. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.	+	+		+		+	
ПРН 17.1 Знати та аналізувати найважливіші наративні джерела з історії України.	+		+			+	+
ПРН 17.2 Вміти узагальнювати перебіг основних подій на території України в доісторичний, ранньоісторичний, середньовічний та в період нового часу.	+		+	+	+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1.— 10 балів/6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2. – 10 балів/6 балів
5. Індивідуальне творче завдання з тем ЗМ1: РН 2.1. – 20 балів/12 балів.
6. Індивідуальне творче завдання з тем ЗМ2: РН 2.2. – 20 балів/12балів.
7. Підсумкова контрольна робота (іспит): РН 1.1. – 2.2. – 40 балів/ 24 бали

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю

- підсумкове оцінювання:

- форма іспиту: письмова.
- максимальна кількість балів, які можуть бути отримані – 40, пороговий бал – 24.
- оцінюються такі результати навчання студентів: теоретичні знання курсу, критичні вміння аналізувати різновидові історичні документи.
- форма проведення іспиту – письмова, види завдань - завдання триступеневі: теоретичне завдання - 30% (дати чітке пояснення конкретних догматів), практичне завдання - 30% (визначити конфесійну спрямованість конкретного джерела); творче завдання 40%. (провести співставлення конфесійних особливостей у певній загальній церковній проблематиці)
- необхідна умова допуску до іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо набрав менше ніж **20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів.**

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за виконання творчих завдань; бали, отримані під час модульного контролю, а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (іспиту), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на два змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції та самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5-8.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (тести, творчі завдання) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів)

Змістовий модуль 1 Церква у давній середньовічній та ранньомодерній Україні		Змістовий модуль 2 Церква на початках новітньої історії України		Підсумкова контрольна робота (іспит)
30 залікових балів (максимум)		30 залікових балів (максимум)		40 балів (максимум)
Самостійна робота (індивідуальне завдання)	Модульний Контроль	Самостійна робота (індивідуальне завдання)	Модульний контроль	
20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	

Індивідуальне творче письмове завдання студент подає викладачу перед проведенням кожного змістового модулю, зокрема творче завдання 1 – остання декада квітня, творче завдання 2 – остання декада травня.

Критеріями оцінки творчої роботи студента є:

* глибоке розкриття теми, представлене власне бачення проблеми – 17-20 балів

* тема розкрита повністю, з власними оцінками, але наявні окремі несуттєві помилки при

викладі фактичного матеріалу – 13-16 балів

* робота відображає знання фактичного матеріалу з питання – 10-12 балів

* розкриті лише окремі аспекти проблеми – 7-9 балів.

* розкриті лише деякі аспекти проблеми, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу – 4-6 балів.

* робота має значні помилки – 1-3 бали.

Після завершення відповідно ЗМ1 і ЗМ2 проводяться **контрольні роботи** у формі творчих тестів, зокрема Контрольна робота 1 (середина квітня) і Контрольна робота 2 (кінець травня). Контрольна робота містить 3 запитання, правильна відповідь на 1-е і 2-е з яких оцінюється в 3 бали, а на 3-є в 4 бали.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до чинних нормативних документів Університету

Підсумкова контрольна робота (іспит) містить три завдання, два з яких оцінюються в 15 балів, одне – в 10. Критеріями оцінювання відповіді є:

Два перші завдання:

* Відповідь повна, представлене власне бачення проблеми – 12-15 балів.

* Відповідь повна з власними оцінками, але наявні окремі несуттєві помилки при викладі фактичного матеріалу – 10-11 балів

* Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання – 8-9 балів

* Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми – 6-7 балів.

* Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу – 3-5 бали.

* Відповідь має значні помилки – 1-2 бали.

Третє завдання:

* Відповідь повна, представлене власне бачення проблеми – 10 балів

* Відповідь повна з власними оцінками, але наявні окремі несуттєві помилки при викладі фактичного матеріалу – 7-8 балів

* Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання – 5-6 балів

* Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми – 3-4 бали.

* Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу – 2 бали.

* Відповідь має значні помилки – 1 бал.

Умовою допуску до іспиту є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум для допуску до іспиту – 36 балів.**

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Лекції	Сам. робота
Змістовий модуль 1 Церква у давній, середньовічній та ранньомодерній Україні			
1.	Тема 1. Вступ: терміни, предмет і завдання.	2	10
2.	Тема 2. Християнські Церкви: історичний огляд.	6	12
3.	Тема 3. Порівняльна історія Церков у давній, середньовічній та ранньомодерній Україні.	12	18
	Індивідуальне творче завдання 1	-	6
	Контрольна робота з тем ЗМ1	2	-
Змістовий модуль 2 Церква на початках новітньої історії України			
4.	Тема 4. Порівняльна історія Церков у новій історії України.	8	24
5.	Тема 5. Церква в Українській Державі 1917-1920 рр.	4	8
	Індивідуальне творче завдання 2	-	6
	Контрольна робота з тем ЗМ2	2	-
	Всього за семестр	36	84

Загальний обсяг *120 год.*, в тому числі:

Лекцій – *36 год.*

Самостійна робота - *84 год.*

9. Рекомендовані джерела

Обов'язкові:

1. Аввакумов Ю. Витоки унійного богослов'я. Л., 2011.
2. Верещагина Н.В. Климент Римский – небесный покровитель Киевской Руси. Одесса, 2011.
3. Головащенко С. Історія християнства. К.: Либідь, 1999.
4. Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. К.: Освіта, 1992.
5. Історія релігії в Україні. К.: Знання, 1999.
6. Крижанівський О.П., Плохій С.М. Історія церкви та релігійної думки в Україні. Кін. XVI – серед. XIX ст. – К., 1994.
7. Ластовський В. Історія Православної Церкви в Україні наприкінці XVII – у XVIII ст.: історіографічні аспекти. К., 2006.
8. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичества до християнства. К., 1996.
9. Ульяновський В.І. Історія Церкви та релігійної думки в Україні. К., 1994. Кн. 1-2.
10. Ульяновський В.І. Церква в Українській державі 1917-1920 рр. Кн.1: Доба Української ЦР. – К., 1997. Кн.2: Доба Гетьманату Павла Скоропадського. – К., 1997.

Додаткові:

1. Гудзяк Б. Криза и реформа. Львів, 2001.
2. Іваськів Й.В. Український народ і християнство: історичний нарис. К., 2005.
3. Іванишин В. Українська Церква і процес національного відродження. Дрогобич, 1990.
4. Ковальчук А.С. Географія релігій в Україні. Львів, 2003.
5. Митрополит Олександр (Драбинко). Українська Церква: шлях до автокефалії. К.: Дух і Літера, 2018.
6. Осадчий В. Католицька Церква в Україні. Луцьк, 2001.
7. Поппэ А. Студиты на Руси. К., 2011.
8. Православ'я: український вимір. К.: Кондор, 2004.
9. Ричка В. Київ – другий Єрусалим. К., 2005.
10. Шевченко В.М. Словник-довідник з релігієзнавства. К.: Наукова думка, 2004.
11. Шуба О. Релігія в етнонаціональному розвитку України. К.: Криниця, 1999.